

Wścieklizna – wróg życia człowieka.

Według Światowej Organizacji Zdrowia, każdego roku, z powodu wścieklizny umiera na całym świecie do 70 tys. ludzi. Zdecydowana większość przypadków wścieklizny u ludzi jest następstwem ugryzienia lub pokąsania przez zarażone zwierzęta. Należy podkreślić, że chociaż to psy są utożsamiane z tą chorobą, w krajach rozwiniętych przyczyną zakażeń u ludzi są nietoperze, natomiast w naszym kraju rezerwuarem wirusa jest lis rudy. Okres wylegania zazwyczaj wynosi do 3 miesięcy, niemniej w specyficznych przypadkach może on dochodzić nawet do 12 miesięcy.

W Polsce ostatni przypadek zakażenia wścieklizną odnotowano w 2002 roku, a wcześniejsze przypadki zachorowań były incydentalne. To jednak nie powinno uśpić naszej czujności, ponieważ wścieklizna zawsze kończy się tak samo – śmiercią. Jest chorobą, której nie można wyleczyć. Jak można zarazić się wścieklizną?

Do zainfekowania wirusem dochodzi podczas pogryzienia przez chore zwierzę lub drogą dospojówkową. W pierwszym przypadku zainfekowanie ludzkiego organizmu odbywa się poprzez kontakt rany ze śliną chorego zwierzęcia. Z kolei w przypadku zakażenia dospojówkowego tzw. aerogenego dochodzi w wyniku wdychania powietrza w jaskini, w której bytują chore nietoperze. Mając na uwadze fakt, że zwierzęta domowe obligatoryjnie są szczepione przeciwko wściekliźnie, źródłem zakażenia są prawie zawsze dzikie zwierzęta.

Wspomniany czas inkubacji choroby, który może dochodzić nawet do 12 miesięcy, jest zależny od miejsca pokąsania, a także ilości i siły wirusa. W drastycznych przypadkach choroba może zacząć dawać objawy w kilka dni od zdarzenia, w innych potrzebuje kilku miesięcy. Można powiedzieć, że im bliżej głowy został zainfekowany organizm, tym szybciej pojawią się objawy, a przebieg choroby będzie gwałtowniejszy.

Objawy i fazy postępowania wścieklizny

Wirus wścieklizny atakuje układ nerwowy ze szczególną agresją wobec rdzenia kręgowego oraz mózgu. W konsekwencji wywołuje zapalenie tkanki nerwowej i rozprzestrzenia się po nerwach obwodowych. Cały przebieg choroby dzieli się na fazy:

Faza zwiastunów W pierwszym okresie od zakażenia choroba w swoich objawach przypomina grypę. Pojawia się gorączka, rozbicie, uczucie dużego zmęczenia i bóle mięśni. W miejscu ugryzienia pojawia się swędzenie, mrowienie i narastający ból, a w dalszej konsekwencji także wyjątkowa wrażliwość na dotyk. W dalszej kolejności występuje zaburzenie czucia. Ta faza trwa do 5 dni i jest początkowym etapem choroby.

Faza porażenia. Wścieklizna jest chorobą postępującą, która w drugiej fazie objawia się wyraźnym pobudzeniem. U chorego obserwuje się światłowstręt, nadwrażliwość na dźwięki oraz omamy słuchowe i wzrokowe. Zakażony sprawia wrażenie osoby z zaburzeniami psychicznymi. Następuje wzrost temperatury ciała, objawiający się skurczem mięśni ust, twarzy, krtani i gardła wodowstręt. Pomimo rosnącego pragnienia chory nie jest w stanie pić – skurcze nasilają się przy każdorazowej próbie kontaktu z wodą. Ponadto pojawiają się skurcze mięśni oddechowych powodujące zasinienie twarzy oraz drgawki.

Faza śpiączki Po wystąpieniu tychże objawów większość chorych umiera. Silniejsze organizmy przechodzą w stan śpiączki. W tej fazie dochodzi do całkowitej destrukcji układu nerwowego i porażenia wiotkich.

Wścieklizna – leczenie i zapobieganie

Jak już powiedzieliśmy, wścieklizna jest chorobą śmiertelną. Do tej pory nie znaleziono skutecznego sposobu jej leczenia, a więc wszystkie działania opierają się na profilaktyce.

Z tego punktu widzenia warto wiedzieć, jak zachowuje się chore na wściekliznę zwierzę, by móc w porę zareagować i możliwie najbardziej uniknąć kontaktu. W przypadku dzikich zwierząt charakterystyczną cechą chorych osobników jest utrata naturalnej płochliwości. Tym samym dzikie np. leśne zwierzę, które śmiało do nas podchodzi powinno wzbudzić naszą czujność. Chociaż samo pogłaskanie zwierzęcia nie grozi zakażeniem, nie wiemy czy po chwili zwierzę nie zareaguje agresją, dlatego pod żadnym pozorem nie powinniśmy próbować dotykać zwierząt leśnych, dzikich kotów czy psów. Zwracamy także uwagę na naszych domowych pupili. Szczególnie, jeśli miały kontakt z dziką zwierzyną lub samodzielnie przebywają poza domem. Jeśli nasz pies lub kot wrócił do domu z raną, wykazuje niechęć do picia i jedzenia, a także ciągle drapie ranę i ma rozszerzone źrenice oraz ślinotok, to powinniśmy go odizolować i udać się z nim do lecznicy.

Jeśli zostaliśmy ugryzieni przez zwierzę należy:

- oczyścić ranę silnym środkiem antyseptycznym lub detergentem,
- pozwolić na krwawienie (o ile nie doszło do uszkodzenia dużych naczyń),
- zabezpieczyć ranę jałowym opatrunkiem,
- udać się do lekarza.

Nie należy bagatelizować ran powierzchownych, które także mogły stać się źródłem zakażenia. U osób narażonych zawodowo na pokąsanie przez dzikie zwierzęta stosuje się tzw. szczepienia przedekspozycyjne obejmujące 3 dawki zabezpieczające na 3 lata.

Ważne! Szczepionkę ochronną u ludzi można zastosować także po ugryzieniu, ale przed wystąpieniem objawów choroby – tylko wtedy wykazuje ona swoją skuteczność.

Pamiętajmy o profilaktyce

Wścieklizna to choroba, której nie można bagatelizować. Można zminimalizować ryzyko szczepiąc zwierzęta domowe i unikając kontaktu z dzikimi i nieznanymi. Nie pozwalamy dzieciom głaskać nieznanymi – acz miłych w obyciu – psów i kotów, a sami nie stwarzamy zagrożeń karmiąc dzikie zwierzęta w lesie.

Wścieklizna u ludzi: objawy, leczenie, profilaktyka. Jak postąpić po ugryzieniu psa?

Wścieklizna jest wirusowym schorzeniem zakaźnym zwierząt, które może przenieść się na człowieka. To jedna z najniebezpieczniejszych chorób odzwierzęcych dla ludzi, a śmiertelność wynikająca z rozwoju wścieklizny u człowieka wynosi niemal sto procent. Do przeniesienia wirusa wścieklizny dochodzi poprzez ugryzienie i przekazanie patogenu wprost do rany wraz ze śliną oraz płynami ustrojowymi ssaka innego gatunku, a jedyną szansą na wyzdrowienie jest podjęcie natychmiastowych działań w celu uniknięcia rozwoju choroby zakaźnej. Jak objawia się wścieklizna u ludzi? Co warto wiedzieć o tej chorobie?

Z artykułu dowiesz się:

- czy wścieklizna jest groźną chorobą dla człowieka
- jak objawia się wścieklizna u ludzi
- ile osób w Polsce umiera na wściekliznę
- jak rozpoznać czy zwierzę jest zakażone wirusem wścieklizny.

Wścieklizna u ludzi - jedna z najgroźniejszych chorób o wysokiej śmiertelności

Wścieklizna u ludzi jest jedną z najstarszych oraz najgroźniejszych chorób pochodzenia odzwierzęcego. To dolegliwość zakaźna, która rozwija się na skutek kontaktu wirusa wścieklizny z gatunku *Lyssavirus* z uszkodzoną skórą, na której powierzchni doszło do przerwania ciągłości naskórka lub błonami śluzowymi oka, nosa lub jamy ustnej. Nazwa schorzenia pochodzi od charakterystycznych objawów widocznych u niemal całej grupy pacjentów zakażonych wirusem, czyli silnego pobudzenia, podniecenia i wściekłości. Symptomy choroby i jej dynamiczny postęp są efektem rozwoju nieropnego zapalenia istoty szarej zlokalizowanej w mózgu i rdzeniu kręgowym, które zazwyczaj mają charakter nieodwracalny.

Wścieklizna jest chorobą nieuleczalną, a jej śmiertelność wynosi niemal sto procent. Jedyną szansą na wyzdrowienie pacjenta jest natychmiastowe opatrzenie rany po ukąszeniu przez zwierzę: dzikie lub domowe, a także natychmiastowa konsultacja lekarska. Obecnie choroba diagnozowana jest na całym świecie, a sposobem walki z powstawaniem nowych ognisk jest podawanie szczepień przeciw wścieklicznie zwierzętom domowym

W jaki sposób przenoszona jest wścieklizna?

Wścieklizna u ludzi jest dolegliwością, która charakteryzuje się najwyższą śmiertelnością wśród wszystkich znanych medycynie chorób zakaźnych. Zakażenie wirusem przeżywają jedynie nieliczne osoby, które przed wystąpieniem klasycznych objawów schorzenia otrzymały odpowiednią pomoc medyczną w postaci bierno-czynnego uodparniania organizmu.

Do zakażenia patogenem odpowiadającym za rozwój schorzenia dochodzi poprzez bezpośredni kontakt człowieka ze śliną lub tkanką chorego zwierzęcia domowego lub dzikiego, najczęściej poprzez ugryzienie, czego zastępstwem jest przerwanie ciągłości naskórka ludzkiego. Przerwana ciągłość skóry stanowi otwarte wrota dla wnikania i namnażania się wirusa wścieklizny, aczkolwiek istnieje ryzyko przeniesienia patogenu ze śliny zwierzęcia na niewielkie otarcie lub zadrapanie obecne na naskórku. Warto wiedzieć, że kontakt z pacjentem otrzymującym szczepienie przeciwko wściekliźnie nie stanowi ryzyka ekspozycji na wirusa oraz nie stwarza ryzyka potencjalnego zakażenia nim nowych osób.

Wścieklizna u ludzi: objawy i fazy postępowania wścieklizny

Okres wylęgania wścieklizny u ludzi trwa od 20 do 90 dni. W rzadkich przypadkach okres inkubacji wirusa odpowiedzialnego za rozwój choroby może być dłuższy i sięgać ponad rok. Specjaliści zajmujący się badaniem i leczeniem schorzenia uważają, że wirus namnaża się i wylęga w miejscu jego kontaktu z tkankami człowieka, dlatego niezwykle istotne jest właściwe oczyszczenie rany środkami do dezynfekcji oraz zabezpieczenie jej jałowymi opatrunkami. Po okresie inkubacji patogenu dochodzi do jego wnikania do układu nerwowego człowieka, a także rozprzestrzeniania się w tkance mózgowej, czego efektem jest pogarszanie się stanu organizmu.

Objawy wścieklizny u ludzi najczęściej dzieli się na trzy fazy.

1. **FAZA ZWIASTUNÓW** - w tej fazie choroby pacjenci odczuwają niespecyficzne objawy, jak gorączkę, pogorszone samopoczucie, a także ból głowy i wymioty. Większość chorych zauważa u siebie zaburzenia czucia oraz świadomość miejsca, w którym doszło do przekazania wirusa ze zwierzęcia na człowieka.

2. **FAZA NEUROLOGICZNA** - to następna faza wścieklizny u człowieka, która dzieli się na mózgową - występującą u 4/5 wszystkich pacjentów oraz porażenną, widoczną u reszty osób zakażonych wirusem.

Wścieklizna mózgową jest łudząco podobna do wirusowego zapalenia mózgu, a jej głównymi objawami są:

- gorączka, omamy, pobudzenie i dezorientacja,
- nadmierne ślinienie się, potliwość oraz widoczne poszerzenie źrenic,
- wodowstręt, czyli mimowolne, bardzo bolesne skurcze przepony, krtani i gardła, co uniemożliwia przełykanie wody,
- tocenie się pianą z ust, co jest następstwem nadmiernego ślinotoku i braku możliwości nawodnienia.

Wścieklizna porażenna przebiega zupełnie inaczej, a dominującymi objawami jest:

- niedowład i znaczące osłabienie mięśni,
- brak zaburzeń świadomości i wodowstrętu,

- rozprzestrzenienie się niedowładu, zaczynając od okolicy ugryzienia, a następnie osłabienie mięśni kończyn górnych i dolnych oraz twarzy.

3. FAZA KOŃCOWA - to ostatni etap choroby, który kończy się śpiączką i zgonem pacjenta. Warto wiedzieć, że pacjenci, u których uwidoczniła się wścieklizna porażenna zazwyczaj przeżywają dłuższy okres czasu, niż w przypadku wścieklizny neurologicznej.

Jak przebiega diagnoza wścieklizny u ludzi? Do jakiego specjalisty należy się udać i jakie badania wykonać?

Lekarzem zajmującym się diagnozowaniem i leczeniem wścieklizny u ludzi jest specjalista chorób zakaźnych. Dolegliwość charakteryzuje się całkowicie bezobjawową fazą wylęgania i namnażania wirusa, a także niespecyficzną w przebiegu fazą zwiastunów, dlatego początkowe postawienie diagnozy może być utrudnione.

Jak przebiega diagnoza wścieklizny u człowieka? Choroba zwykle zostaje rozpoznana na skutek przeprowadzenia wywiadu epidemiologicznego i wystąpienia charakterystycznych dla schorzenia objawów. Lekarz chorób zakaźnych zleca również wykonanie badań laboratoryjnych wykrywających wściekliznę, czyli izolację wirusa z pobranego od pacjenta materiału biologicznego lub badanie serologiczne pozwalające wykryć przeciwciała swoiste.

Wścieklizna: leczenie i zapobieganie. Czy da się całkowicie uniknąć zachorowania?

Działaniem profilaktycznym, która chroni przed zakażeniem się wścieklizną od zwierzęcia jest podanie szczepionki zawierającej nieżywego wirusa wścieklizny. Szczepionki są podawane profilaktycznie osobom, które narażone są na kontakt z chorymi zwierzętami, jak na przykład lekarzom weterynarii czy też osobom mającym kontakt ze zwierzętami żyjącymi dziko. Podanie szczepionki pozwala całkowicie uniknąć zachorowania, dzięki wytworzeniu przez organizm przeciwciał zwalczających patogen w momencie zakażenia.

W przypadku zaistnienia ryzyka przeniesienia wirusa na osobę niezaszczepioną ważna jest pierwsza pomoc w opatrzenie rany przy pomocy artykułów higienicznych. Miejsce ugryzienia przez zwierzę chorujące na wściekliznę jest obszarem, w którym dochodzi do namnażania się i wnikania wirusa, dlatego po ugryzieniu należy natychmiast dokładnie oczyścić tkankę oraz zabezpieczyć ją jałowym opatrunkiem lub bandażem. Skutecznym działaniem profilaktycznym, chroniącym osobę ugryzioną przez rozwojem wścieklizny jest zastosowanie terapii bierno-czynnej, polegającej na uodpornieniu organizmu. Zastrzyki przeciw wścieklicznie po ugryzieniu psa są jedynym, skutecznym sposobem na pokonanie choroby przed zagnieżdżeniem się wirusa w organizmie człowieka. Ugryziona osoba otrzymuje pięć dawek szczepionki w ciągu jednego miesiąca, a wraz z pierwszą iniekcją dodatkową immunoglobulinę.

Czy wścieklizna u człowieka jest uleczalna? W przypadku braku podjęcia leczenia, rozwinięta wścieklizna staje się chorobą nieuleczalną. Obecna medycyna nie dysponuje środkami, które są w stanie zatrzymać i cofnąć objawy choroby, a lekarze pomagają pacjentom stosując leczenie objawowe.

Wścieklizna jest nieuleczalną chorobą odzwierzęcą, która rozpoznawana jest ca całym świecie. Obecnie, aż 99% przypadków schorzenia diagnozowanych jest w krajach Afryki, Azji oraz Ameryki Południowej. Zgodnie z najnowszymi danymi Światowej Organizacji Zdrowia na skutek zakażenia wirusem wścieklizny każdego roku na świecie umiera aż 60000 osób.

Ile osób w Polsce umiera na wściekliznę? W Polsce od wielu lat nie odnotowano zgonu na skutek inkubacji wirusa wścieklizny. Ostatnią pacjentką, która w 2002 roku zmarła na skutek zakażenia patogenem była kobieta, którą pokąsił posiadany przez nią kot. Każdego roku w Polsce wykonuje się około 10 tysięcy szczepień po ugryzieniu, które być może były szansą tych pacjentów na uniknięcie śmierci.

Jak rozpoznać, czy zwierzę ma wściekliznę? Czy widać to na pierwszy rzut oka?

Na zakażenie się wirusem wścieklizny narażone są wszystkie ssaki domowe, zwłaszcza koty oraz psy. Zwierzęta zakażają się na skutek kontaktu z innym zwierzęciem, najczęściej żyjącym dziko, zwłaszcza wiewiórkami czy nietoperzami.

Choroba u zwierząt może mieć postać cichą lub szalową, a objawy jej wystąpienia są zależne od gatunku ssaka. Dolegliwość u zwierząt objawia się:

u psów - niepokojem, pobudliwością oraz spożywaniem niejadalnych przedmiotów; psy stają się agresywne, a także widoczne staje się opadanie żuchwy oraz silny ślinotok,

u kotów - widoczne objawy zakażenia są niemal takie same jak u psów, jednakże koty stają się płochliwe oraz nieustannie miauczą,

zwierzęta dzikie - głównym objawem wścieklizny u zwierząt dzikich jest utracenie przez nie instynktu, przez co nie boją się podchodzić do ludzi i ich domów.

Czy łatwo zarazić się wścieklizną?

Do przeniesienia wirusa ze ssaka na człowieka dochodzi na skutek ugryzienia, dlatego zauważenie objawów świadczących o chorowaniu przez zwierzę na wściekliznę należy bezzwłocznie zgłosić do najbliższego lekarza weterynarii. Wykrycie ogniska zakażenia daje szansę na uchronienie zwierząt domowych oraz ludzi przez zachorowaniem na tę nieuleczalną dolegliwość zakaźną.